

oppressione liberavit, et in se reconciliatum, exsultantibus qui eum adduxerant, ad domum suam remisit.

16. Admiratione dignum et recordatione aliud manifestandum est fidelibus miraculum, quod ad laudem sui nominis et ad venerationem sanctissimæ Idæ peregit, ob merita ejus, divina clementia, supradictis æquale miraculis. Idem vero inimicus generis humani, qui semper *tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret* (I Petr. v, 8), quamdam de territorio Boloniensi mulierculam invasit, ejusque spiritum bonum expulit, et in ea sibi sedem paravit. Peragratis quippe cum illa multis sanctorum locis, parentes non proficientes ad propria reversi sunt. Torquebatur acrius misera quam prius a dæmone, amissisque animæ corporisque virtutibus, discerpens et dilanians se jacebat ligata. Mater vero sua, recordata sanctitatis et potentiæ sanctissimæ Idæ, super hujusmodi infirmitatem habitæ, filiam unam cum nonnullis parentibus, infirmæ gavisuris de liberatione simul et sanitate puellæ, ad S. Michaelis, in qua multis Ida sanctissima operabatur salutem, venerunt ecclesiam. Qui, dum ante ejusdem altaris præsentiam cum infirma excubassent per triduum, magna cum devotione rogârunt, ut monachi ecclesiæ infirmam portari sinerent ante sepulcrum S. Idæ; quod factum est. Erat tunc quidem Vigilia B. Joannis Baptistæ; vespertinis autem peractis officiis, per merita S. Idæ, utramque salutem adeptam puella, cœpit vocare matrem, et se sanam et incolumem professam est. Sic enim per istam Dei solitæ pietatis gratia, interventu beatæ et venerabilis Idæ, refulsit: sicut de alio per Evangelium dicitur:

A Surdus audit, mutus loquitur, possessus a dæmone liberatur (Matth. xi, 5). Facto autem mane, pro audito miraculo, non solum parentes, verum etiam vicinæ affinitatis multi, cum oblationibus laudes et gratias Deo et S. Idæ gratulantes obtulerunt, gaudentesque recesserunt.

17. Beata itaque Ida dilectionem Dei, quæ prima est, et proximi generat amorem, quam vivens habuisse dignoscitur, post mortem etiam non deseruit. Hac igitur dilectione propinquos, nec non natione longinquos nonnullos, sanasse a variis languoribus probatur. Contigit autem quod improba et misera infirmitas febrium, filii sui filiam, Boloniæ comitissam, nomine Machtildem (29), acriter arripuit: ista vero non modicum per tempus nimis attrita doloribus, tandem confidens atque præsumens de beatissimæ Idæ sanctitate, simul et ejus ex qua descenderat consanguinitate, sananda sepulcro venerando cum multis se præsentavit: quæ, dum devotis et multiplicatis precibus beatissimæ merita postulasset, post aliquantulum moræ sana et incolumis recessit. Sic utique, mandatum, quod in lege amicum diligere præcipit (Lev. xix, 13), venerabilis Dei famula implevit Ida. Illud autem Sapientiæ quo dicitur: *Ego diligentes me diligo* (Prov. viii, 17), sanitatum gratiam largiendo famulantibus sibi, alienisque, si corde supplicant, adimplet.

18. Cuidam namque Hugoni monacho, ei devotissime nocte dieque servienti, passione febrium nimium afflicto, non speratæ sanitatis, ob familiaritatem et servitutem, quas sanctæ viventi et mortuæ impenderat, gratiam exhibuit. Tu autem, Domine, miserere nostri. Deo gratias.

(29) Machtildis sive Mathildis, nata patre Eustachio III et Maria filia Malcomi regis Scotiæ. Nupta ea fuit Stephano comiti Blesensi et Moritonii, et per eam Boloniæ, nec diu post in regem Angliæ coronato, scilicet Kalendis Januarii anni 1136; et superfuit Mathildis regina usque ad annum 1153, sepulta in villa regia Ferasheim, in qua conventum

monachorum et mansionem eorum ipsa disposuerat, uti scribit Joannes prior Hagustaldensis, qui tunc vivebat, in Appendice ad Simeonem Dunelmensem. Quia auctor Vitæ hujus matrimonii non meminit, arbitramur ante illud tempus eum scripsisse.

ALIA VITA.

AUCTORE JOANNE GUILLEMANS CANONICO REGULARI

(Ex ms. codice Rubæ-Vallis.)

PROLOGUS.

1. Festivitates sanctarum viduarum curricula per anni tempora dum revolvimus, immensas divinarum virtutum laudes soli Deo referimus: earum nihilominus exemplis ad amorem cœlestis patriæ properare conamur, quatenus ad mansionem perpetui decoris, ubi lux summæ claritatis refulget, Auctore summo juvante, per angustum callem qui ducit ad vitam, consecuturi per eos et cum eisdem fructum sexagesimum, perpetuis nisibus incedere

D valeamus; atque illam delectabilem vocem Domini audire, dicentis: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi* (Matth. xxv, 34), pro laboribus, quibus studiose certastis: ibique immarcessibiles coronas accipietis ab illo qui dicit: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos; jugum enim meum suave est et onus meum leve.* (Matth. xi, 30.) Et Apostolus ait: *Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio an fames? an frigus? an mors?*

an vita? an periculum? an gladius? (Rom. viii, 35.) Et iterum ipse Dominus in Evangelio ait: *Ignem veni mittere in terram*, quem volo ut ardeat (Luc. xii. 49). His solati sacris adminiculis, hostis antiqui calcemus insidias: ut cum beata Ida nobilissima matrona (cujus gesta hic breviter inserere curabimus, tum quia virtuosa sunt, tum quia proposito nostro congruunt; cum ipsa, de qua hic sit mentio, de stirpe Carolidarum prodierit, ad sedem perveniamus florigeram, perpetualiter cum ea regnaturi in cœlestibus. Amen.

HISTORICA RELATIO VITÆ.

2. Fuit quædam virgo, nobilissima exorta prosapia, insignis adolescentula, nomine Ida; cujus pater, nomine Godefridus, primus apud imperatorem exstitit, et comes Ardennensis claruit; mater vero ejus non minus nobilis, Doda vocabatur. Erat autem eo tempore inelytus comes Bononiæ, nomine Eustatius, filius Eustatii et Mathildis Bruxellensis comitissæ, cujus secundi Eustatii uxor S. Ida effecta, tres ei filios genuit, videlicet Godofridum, Baldinum et Eustatium. Hæc filios in omni disciplina et timore Dei educavit, et quæ digna sunt principatu agere docuit, atque ad sanctos et bonos mores informavit. Horum Godefridus, post mortem avunculi sui Godefridi Gibbosi, majorem partem Brabantiae possedit, et postmodum electus est rex et princeps in Hierusalem, postquam terra sancta recuperata fuit a Christianis, ac post eum frater ejus Baldinus: qui multis claruerunt victoriis contra perfidam gentem Sarracenorum. Factumque est ut cum tantorum B. Ida mater esset filiorum, non sineret eos alienis, sed propriis lactari uberibus.

3. Cumque comes Eustatius vir suus illam conspiceret omnibus amabilem, cunctisque placabilem, et per omnia laudabilem, nequaquam moleste sustinuit; verum etiam ut in bonis perseverans ad anteriora et meliora tendere conaretur, admonuit. Sancta vero Ida ut cognovit erga se viri sui Eustatii comitis Bononiensis voluntatem bonam, cepit ecclesias construere, pauperes recreare ac ditare, ac in omni opere charitatis et misericordiae perfecta existere. His igitur devotis studiis dum eleganter polleret, vir ejus Eustatius comes in Domino moritur: quæ post hæc, ipso sepulto, ad parentes suos revertitur. Hæc B. Ida post mortem viri sui sanctissime vixit; quin et in vita et post mortem suam claruit miraculis. Denique primo venit ad quamdam ecclesiam, in honore S. Walburgis virginis dedicatam orandi gratia; et videns eminus mulierem hydropico morbo per totum corpus oppressam, eam propriis manibus de terra levavit; et orans ac eam sanans, ad propria repedare permisit.

4. Adveniens autem venerabilis B. Ida ad Cluniacensis ecclesiae fratres (30), S. Hugoni, ejusdem ecclesiae reverendissimo abbati, ut mitteret quosdam de discipulis suis, quos in disciplina regulari gra-

(30) Videtur potius per litteras aut nuntios missos ad S. Hugonem hæc peregrisse.

A viter educaverat, ad locum Wast appellatum, instanter ac devote supplicavit; atque obnixis precibus exoravit, quatenus inter fratres eam hæreditaret. Sanctus autem ac Deo dilectus Hugo hæc audiens, ejusdem petitioni satisfacit, destinans fratres ad monasterium construendum de novo.

5. Post hæc contigit ut beatissima Ida in Angliam navigaret: quæ, dum quamdam ecclesiam ingrederetur, obviam habuit quemdam claudum pauperem, petentem eleemosynam ab ea; quæ non modo pecunie stipem eidem erogavit, verum etiam illi manum porrigendo ipsum erexit ac sanavit. Dehinc remeans ex Anglia, apud Bruxellam, civitatem Brabantiae nobilissimam, vel circa eam, magna ex parte vitæ suæ, mansionem fecit: et juxta Genepiam (31), cum filiis honestissime conversans, habitavit. Monstratur illic usque hodie fons sacri baptisterii in quo Godefridus ejus primogenitus fertur fuisse initiatus.

6. Factum est autem posthæc, cum quadam nocte sanctissima Ida una cum fratribus matutinis interesset laudibus, venit ad eam supplex quædam mulier, habens secum filiam suam surdam et mutam, quam beata matrona pristinae sanitati restituit, et ut in crastina, ab abbate loci illius, puellæ sanatae præbenda concederetur impetravit. Quæ puella non multo post, instigante generis humani inimico, de quodam viro concepit et peperit, ac perinde in pristinas infirmitates decidit, præbendamque sibi impetratam amisit. Sed tandem ob merita venerabilis Idæ denuo consecuta est misericordiam, et tunc gratias pro duplici miraculo fratres reddiderunt altissimo Deo. Post modicum præfata puella, iterum recidivans, concepit et peperit; et ob hoc tertio cecidit in pristinas infirmitates, cui B. Ida tertio miserta fuit, et eam oratione facta pristinae sanitati restituit.

7. Tandem venerabilis Ida, dum debile ac tenerum corpus suum vigiliis, jejuniis, atque orationibus continue castigasset, infirmari cœpit ac de die in diem nimirum deficere; et sic ad finem quasi jam proximum tendebat. Audientes vero monachi de Wast, quod sanctissima mater eorum spiritualis ageret in extremis, cœperunt valde contristari de morte ipsius. Media igitur nocte Dominica, Idibus Aprilis, sacratissimæ Idæ spiritus carnis ergastulum deseruit, ac vitæ præsentis exuvias subiit, atque vitam possidendo perpetuam, jucunditatis amictum induere meruit.

8. Tandem, ut justum fuerat, corpus gloriose matronæ ante altare, non sine lacrymosis gemitibus, allatum est a fratribus, ibique honorifice sepultum. Hunc etenim locum Dei famula vivens dilexit, nunc autem et mortua prodeuntibus miraculis munit ac protegit. Debiles namque sive infirmi, diversis languoribus obsessi, ad sepulcrum ejus venientes, si non hæsitant in fide, sanitatem repor-

(31) De Genepia et vico vicino Bascio alodio B. Idæ, infra agemus.

tant. Corpus autem beatissimæ Idæ post multa tempora illæsum inventum est, atque ab omnimoda corruptione alienum: ad cujus sepulcrum quidam obsessus liberatus est a dæmonio, similiter et quædam obsessa. Cuidam quoque viro, nomine Hugoni, eidem matronæ devotissimæ servienti, et passione

A febrium nimis afflicto, ob familiaritatem et servitutum, quas illi in vita et post mortem sæpissime impenderat, gratiam sanitatis exhibuit; præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat, Deus trinus et unus, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

DE B. IDÆ REBUS GESTIS

ANALECTA EX VARIIS AUCTORIBUS.

CAPUT PRIMUM.

Beneficia ecclesiæ Lensiensi et collegio canonicorum præstita.

1. Lensium sive Lendium, quod *Lenense castrum* dixit Baldricus in Chronico Cameracensi lib. II cap. 22, est oppidum hodiernæ Artesiæ, quatuor Duaco et quinque Atrebato distans leucis, cum amplo territorio, antiquis comitatu, qui ad jurisdictionem comitum Boloniensium olim pertinuit, et ab Eustachio I comite donatus est Lamberto, filio suo secundo genito; quo absque liberis anno 1055 defuncto, comitatus iste devenit in potestatem Eustachii secundi et B. Idæ ejus conjugis, qui collegium canonicorum Lendiensium prædiis ac privilegiis dotarunt; an etiam erexerint, videtur controversari. Jacobus Meyerus, lib. II Annalium Flandriæ, ad annum 1028 ista scribit. Ecclesia Lensensis sacerdotes habere cœpit canonicos unde hanc ibi memoriam leges:

*Anno milleno, ter deno, bis minus uno,
Hunc intrare chorum cœpit grex canonicorum.*

Meyerum sequitur Georgius Colvenerius, in suis ad Baldrici Chronicon notis, et addit « etiamnum esse ecclesiam collegiatam simul et parochialem, in qua decanus et duodecim sunt canonici. » Baldricus solum scribit « haberi monasterium canonicorum, ubi sanctus quiescit Vulganius, » de quo agendum erit ad diem secundum Novembris. Scripsisse autem Baldricum librum I et II Chronici sui sub finem vitæ Gerardi I episcopi Cameracensis, circa annum 1040, multis probat Colvenerius. Non reflexit animum ad ista Malbrancus, dum lib. VIII De Morinis, cap. 49, scribit templum Deiparæ virgini et simul Vulgano a B. Ida exstructum et collegium canonicorum fuisse institutum. Placet ejus verba ascribere.

2. Ida, Eustachii comitis uxor, animadvertit Lensium oppidum tenui admodum æde excoli: unde apud Eustachium maritum quæstia suaviter, dixit sibi in animo esse magnificum illic templum ad Deiparæ honorem ædificare. Non illubens annuit Eustachius, imo gratissimum esse sibi testatus est uxoris extraneæ animum, quo in mariti proprias ditiones ita piis monumentis adaugendas feratur. Quod magis Christianum possit excogitari connubium, quam ubi conjux, patria sua relicta, conjugis

B sui oppida et ditionem templis ornat et sacerdotiis. Assurgit igitur Mariana basilica, et consummatam ut venit S. Liethbertus, Atrebatium et Camaracensium præsul, sacraturus, placuit Idæ et Eustachio comitibus, S. Vulganius, cujus corpore potiuntur, alterum jungere templi præsidem. Accedebat et aliud ad id præstandum non leve incitamentum, quod magnus ille quondam Cantorberie Anglicanæ archipræsul, derelictis suis transmarinis, in Morinos angelico monitu transfretasset, et Bononnesium septem annorum spatio egregie excoluisset; nec porro deseruisset, nisi xenodoxiæ, per nimiam miraculorum lucem insurgentis, metus, ad aliam eremum quærendam, propulisset. Hinc non mirum si ab Atrebatibus sacrum ejus corpus ad Lensiense oppidum, tanquam Bononici principis comitatum, transierit. Imo divina providentia factum forsitan ut Lensii dominatus transierit Bononiensibus. Hæc uberi calamo Malbrancus de basilica erecta ad honorem Deiparæ virginis et S. Vulgani archipræsulis, quem alii potius confessorem appellant. Si tamen episcopus fuisset, ex iis censendus esset, qui, Anglo-Saxonibus adhuc idololatriæ Britanniam obtinentibus, in Cambriam sive Walliam confugerant, et inde in hasce partes transierant, uti latius diximus 4 Februarii ad Vitam S. Lietphardi, etiam episcopi Cantuariensis apud dictos Cambros et inde in Belgium profecti, et martyrio coronati. Sed ad institutionem canonicorum revertamur, quam ita prosequitur Malbrancus.

3. « Eximius Ecclesiæ splendor Idam ad ulteriora et meliora invitavit, atque ad illam insigni canonicorum collegio condecorandam. Confectis tabulis prædia et locupletes census attribuit, complura sacerdotia instituendo, quibus præesset decanus, a canonicis ipsis ob vitæ probitatem et necessarias ad id muneris dotes deligendus. Lensio inerant duo minora sacraria, divos Laurentium et Leodegarium martyres in præsidem suspicientia: eorum episcopales redditus in canonicorum usus ac dispositionem convertit Liethbertus episcopus. Cæterum qui in Lensiensi ecclesia olim legebantur versus, temporis horum institutorem indices, hisce interpunctionibus sunt afficiendi:

*Anno milleno, ter deno bis, minus uno,
Hunc intrare chorum cœpit grex canonicorum.*